Asyalı tarım şampiyonları

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Kuok mirası

Singapur'un tarım şampiyonlarının kökleri, A. Kısım, V. Bölüm ile B. Kısım, IV. Bölüm'ün anlattığı Malaya'daki Çinli ticaret ağlarına uzanır. En önemli soy çizgisi Kuok ailesinden geçer. 6 Ekim 1923'te Johor Bahru'da Fuzhou kökenli bir ailede doğan Robert Kuok, tarımsal emtia ticareti yapmak üzere 1949'da iki kardeşi ve bir kuzeniyle birlikte Kuok Brothers Sdn Bhd'yi kurdu. 1959'da iki Japon ortakla Malayan Sugar Manufacturing'i kurdu. Bir dönem Malezya şeker piyasasının yüzde 80'ini kontrol etti ve bu ona "Asya'nın Şeker Kralı" lakabını kazandırdı.[1]

Kuok grubu Malezya, Singapur, Hong Kong ve Çin'de ticareti, işlemeyi ve plantasyonları bir araya getirdi. Kilit pozisyonlardaki aile üyelerine, hükümetlerle uzun süreli ilişkilere ve fiziki varlıklara yatırım yapma isteğine dayanıyordu. Bu özellikler, grubun tarım işinin sonunda birleştiği şirket olan Wilmar'da yeniden ortaya çıkar.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Wilmar International

Wilmar, 1 Nisan 1991'de Singapur'da Kuok Khoon Hong ve Endonezyalı girişimci Martua Sitorus tarafından bir palm yağı ticaret şirketi olarak kuruldu.[2] Robert Kuok'un akrabası olan Kuok Khoon Hong, ailenin emtia ticareti deneyimini yeni bir girişime taşıdı. Martua Sitorus ise Endonezya plantasyonlarına erişim sağladı. Şirket, değer zincirinde yukarıya doğru plantasyonlara, aşağıya doğru ise rafinaj, ezme ve markalı tüketici ürünlerine uzanarak büyüdü. Wilmar, Ezyhealth Asia Pacific Ltd'nin tersine devralınması (reverse takeover) yoluyla borsaya kote bir şirket oldu ve bugünkü adını 14 Temmuz 2006'da aldı.[3]

Belirleyici adım 2007'de geldi. Wilmar, Kuok Grubu'nun palm plantasyonu, yemeklik yağ ve tahıl işleriyle 2,7 milyar ABD doları değerinde bir işlemle birleşti. Buna bağlı bir yeniden yapılandırmada, Archer Daniels Midland'in elindeki paylar dahil olmak üzere Wilmar Holdings Pte Ltd'nin yemeklik yağ, yağlı tohum ve tahıl işlerini 1,6 milyar ABD doları karşılığında satın aldı.[4] Birleşme Wilmar'ı dünyanın borsaya kote en büyük palm yağı tüccarı yaptı. Robert Kuok'un birleşik gruptaki payı ise özel servetinin en büyük kaynağı hâline geldi.[5] 2012'de ADM ile tropikal yağların rafinajını, gübre alımını ve deniz navlununu kapsayan stratejik bir ortaklık bunu izledi.[6]

Wilmar bugün genel merkezinin Singapur'da 28 Biopolis Road'da bulunduğunu, yaklaşık 100.000 kişilik bir işgücüne sahip olduğunu ve Çin, Hindistan, Endonezya ile yaklaşık 50 başka ülke ve bölgede faaliyet gösterdiğini belirtir. Kendisini Endonezya ve Malezya'nın en büyük palm yağı rafinerisi ile palm çekirdeği ve kopra ezme şirketi olarak tanıtır.[7] Şirket 1.000'den fazla üretim tesisi işlettiğini belirtirken ansiklopedik kaynak hâlâ 500'den fazla rakamını verir. Bu fark muhtemelen satın almaları ve farklı sayım yöntemlerini yansıtır. Okuyucular şirketin güncel rakamını bu çekinceyle kullanmalıdır.[8] Wilmar 2025 mali yılı için 1,28 milyar ABD doları çekirdek net kâr açıkladı.[9]

Kısacası Wilmar her anlamda bir Singapur şirketidir: şehirde kurulmuş, genel merkezi şehirde, şehirde borsaya kote ve yönetim kurulu başkanı ile genel müdürü olarak kurucu ortağı tarafından yönetiliyor. Buna karşın plantasyonları Endonezya ve Malezya'da, en büyük pazarı ise Çin'dedir. Batılı büyük şirketlerden farklı bir

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

modeli temsil eder. Batılı şirketler ticaretten işlemeye doğru büyüdü. Wilmar ise ticaretten plantasyondan tüketici ambalajına uzanan entegre bir zincire doğru büyüdü.

Olam: Nijerya'dan Singapur'a

Olam Singapur'a farklı bir yoldan ulaştı. 1989'da Nijerya'da, Sindi kökenli bir iş ailesi olan Kewalram Chanrai Group'un orada petrol dışı bir ihracat işi kurmasıyla başladı. Şirket 4 Temmuz 1995'te Singapur'da kuruldu ve 1996'da faaliyetlerini Londra'dan taşıdı.[10] İlk işi Afrika'daki küçük üreticilerden kaju, kakao, kahve ve pamuk satın alıp bunları Avrupa ve Asya'daki işleyicilere satmaktı. Model, yerel alım ağlarına ve alımları çok sayıda küçük parti hâlinde finanse edebilme yeteneğine dayanıyordu.

Olam 11 Şubat 2005'te Singapur Borsası'nın ana pazarında işlem görmeye başladı.[11] Temasek Holdings hâkim pay sahibi oldu. Bağlı ortaklığı Breedens Investments bu konumu 2014'te gönüllü bir genel pay alım teklifiyle pekiştirdi.[12] 2015'te Mitsubishi Corporation yeni paylar ve kurucu pay sahiplerinden alımlar yoluyla yüzde 20'lik bir pay edindi. Temasek'in payı yaklaşık yüzde 58'den yüzde 51,4'e seyreldi. Mitsubishi ise ikinci büyük pay sahibi oldu.[13] Singapurlu bir devlet yatırımcısı, bir Japon ticaret şirketi ve Hintli bir kurucu ailenin birleşimi, Olam'a Cenevre'de pek rastlanmayacak bir sahiplik yapısı kazandırdı.

Olam'ın bölünmesi ve Olam Agri'nin satışı

Olam Ocak 2020'de portföyünü iki faaliyet grubuna ayırdı: daha sonra ofi olarak anılan Olam Food Ingredients ve Olam Global Agri.[14] Yeniden yapılanma, gıda üreticilerine kakao, kahve, kuruyemiş ve baharat tedarik eden gıda bileşenleri işini, tahıl, yağlı tohum, pirinç, pamuk ve yemeklik yağlardaki tarımsal ticaret ve işleme işinden ayırdı. Böylece ikincisinin dışarıdan bir yatırımcıya satışının zemini hazırlandı.

Bu yatırımcı, Suudi Arabistan'ın gıda güvenliği için yatırım yapan devlete ait bir fon olan Saudi Agricultural and Livestock Investment Company (SALIC) idi. Olam Group 27 Nisan 2026'da satışın ilk diliminin tamamlandığını duyurdu. Bu dilimde

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

SALIC, Olam Agri'nin yüzde 44,58'ini 1,88 milyar ABD doları, yani yaklaşık S$2,4 milyar karşılığında satın aldı. Bu, işin tamamı için 4,0 milyar ABD dolarlık bir özkaynak değeri anlamına geliyordu. Aralık 2022'de yüzde 35,43'lük bir pay satın almış olan SALIC böylece yüzde 80,01'in sahibi oldu.[15] Olam Group yüzde 19,99'u elinde tuttu. Grubun, tamamlanmanın üçüncü yıl dönümünde yaklaşık 799,6 milyon ABD dolarlık bir baz fiyatla kullanılabilecek bir satım opsiyonu vardır. SALIC'in de buna karşılık gelen bir alım opsiyonu bulunur. Bu ikinci dilim tamamlandığında Olam Agri, SALIC'in tamamına sahip olduğu bir bağlı ortaklık hâline gelecektir.[16] Olam'ın yatırımcı sayfaları Olam Agri'de yüzde 18,19'luk bir pay belirtir. Bu rakam basın duyurusundan farklıdır ve sonraki düzeltmeleri yansıtıyor olabilir.[17]

İşlem ticaret merkezi için önemlidir. Singapur'un iki büyük tarım şampiyonundan biri, otuz yılda Singapur'da inşa edilmiş bir ticaret platformunu satın alan bir Körfez devlet fonunun kontrolüne geçmiştir. Olam Agri en azından şimdilik Singapur'dan yönetilmeye devam ediyor. Yönetiminin, alım satım masalarının ve hazine biriminin Suudi sahipliği altında şehirde kalıp kalmayacağı, ticaret merkezinin yakından izleyeceği bir sorudur. Olam Group ise gıda ve içecek bileşenlerine odaklanacağını açıklamıştır.[18]

Golden Agri-Resources ve Endonezyalı plantasyon grupları

Üçüncü tür tarım şampiyonu, Endonezyalı bir plantasyon grubunun Singapur'da borsaya kote holding şirketidir. Widjaja ailesine ait Sinar Mas grubunun palm yağı kolu olan Golden Agri-Resources, 1999'dan bu yana Singapur Borsası'nda işlem görür ve Franky Widjaja tarafından yönetilir.[19] Şirket adresini 108 Pasir Panjang Road'daki Golden Agri Plaza olarak gösterir. 99.000'den fazla çalışanı olduğunu ve 110'dan fazla pazara hizmet verdiğini bildirir.[20]

Bu yapı daha geniş bir modelin tipik örneğidir. Endonezyalı ve Malezyalı gruplar plantasyonların ve fabrikaların sahibidir, bunlar kendi ülkelerindedir. Holding şirketlerini, hazine, pazarlama ve ticaret işlevlerini ise Singapur'a yerleştirirler. Borsa kotasyonu onlara uluslararası yatırımcılara erişim sağlar. Singapur ofisi bankalara ve alıcılara erişim sağlar. Şehrin hukuk sistemi de yatırımcılara

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

güvendikleri bir yargı yeri sunar. I. Kısım, IV. Bölüm Endonezya ve Malezya ile ilişkiyi daha ayrıntılı inceler. Bu bölüm açısından önemli olan şudur: Singapur, büyük ölçüde sınırları dışında yer alan bir plantasyon ekonomisinin ticari merkez ofisi işlevini görür. Bu, ticaret evlerinin Malaya'nın kauçuk çiftlikleri için oynadığı rolün bir tekrarıdır.

Yaygın bir yanılgı

Singapur'un tarım şampiyonları bazen Cenevre anlamında, üretime sahip olmadan alıp satan ticaret şirketleri olarak tanımlanır. Oysa Wilmar ve Golden Agri-Resources plantasyonlara, fabrikalara, rafinerilere ve tüketici markalarına sahip entegre gruplardır. Olam saf bir tüccar olarak başladı, ancak işlemeye ve kendi çiftliklerine büyük yatırımlar yaptı. Singapur'daki merkez ofisleri ticareti yönetir, ancak varlıklarının ve çalışanlarının çoğu Endonezya, Malezya, Çin, Hindistan ve Afrika'dadır.

Notlar

1. Wikipedia, "Robert Kuok" (erişim tarihi: Kasım 2026): Malayan Sugar Manufacturing Co. Bhd 1959'da iki Japon ortakla kuruldu; Malezya şeker piyasasının yüzde 80'inin kontrolü; "Sugar King of Asia". Wikipedia, "Robert Kuok" (erişim tarihi: Kasım 2026): 6 Ekim 1923'te Johor Bahru'da "with origins from Fuzhou (Hokchew)" bir ailede doğdu; tarımsal emtia ticareti yapmak üzere 1949'da iki kardeşi ve bir kuzeniyle Kuok Brothers Sdn Bhd'yi kurdu. ↩
2. Wikipedia, "Wilmar International" (erişim tarihi: Kasım 2026): 1 Nisan 1991'de Singapur'da Kuok Khoon Hong ve Martua Sitorus tarafından bir palm yağı ticaret şirketi olarak kuruldu. ↩
3. Wikipedia, "Wilmar International" (erişim tarihi: Kasım 2026): "reverse takeover of Ezyhealth Asia Pacific Ltd" sonrasında 14 Temmuz 2006'da Wilmar International Limited adını aldı; Singapur Borsası'nda F34 koduyla işlem görüyor. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

4. Wikipedia, “Wilmar International” (erişim tarihi: Kasım 2026): Kuok Grubu’nun palm plantasyonu, yemeklik yağ ve tahıl işleriyle 2,7 milyar ABD doları değerinde birleşme (2007); ADM’nin elindeki paylar dahil Wilmar Holdings Pte Ltd’nin işlerinin 1,6 milyar ABD doları karşılığında satın alınması. ↩
5. Wikipedia, “Robert Kuok” (erişim tarihi: Kasım 2026): 2007’deki Wilmar birleşmesi onu “the world’s biggest palm-oil processor” yaptı; Wilmar “the world’s largest listed palm oil trader company” olarak tanımlanıyor; payı özel servetinin en büyük kaynağı. ↩
6. Wikipedia, “Wilmar International” (erişim tarihi: Kasım 2026): 2012’de ADM ile tropikal yağların rafinajı, küresel gübre alımı ve deniz navlunu alanlarında stratejik ortaklık. ↩
7. Wilmar International, “Corporate Profile”, wilmar-international.com (erişim tarihi: Kasım 2026): 1991’de kuruldu, genel merkezi Singapur’da, 28 Biopolis Road; yaklaşık 100.000 kişilik işgücü; “Over 1,000 manufacturing plants”; Çin, Hindistan, Endonezya ve yaklaşık 50 başka ülke ve bölge; Endonezya ve Malezya’nın en büyük palm yağı rafinerisi ile palm çekirdeği ve kopra ezme şirketi. ↩
8. Wikipedia, “Wilmar International” (erişim tarihi: Kasım 2026): “over 500 manufacturing plants”. ↩
9. Wilmar International, “Corporate Profile”, wilmar-international.com (erişim tarihi: Kasım 2026): 2025 mali yılı çekirdek net kârı 1,28 milyar ABD doları. ↩
10. Wikipedia, “Olam International” (erişim tarihi: Kasım 2026): 1989’da Nijerya’da Kewalram Chanrai Group tarafından petrol dışı bir ihracat işi olarak kuruldu; “Olam International Limited was incorporated in Singapore on 4 July 1995”; faaliyetler 1996’da Londra’dan taşındı. ↩
11. Wikipedia, “Olam International” (erişim tarihi: Kasım 2026): “On 11 February 2005, Olam International Limited was listed on the main board of the Singapore Exchange.” ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

12. Breedens Investments Pte Ltd'nin Olam International için gönüllü genel pay alım teklifi, Mart 2014'te duyuruldu; Wikipedia, "Olam International" (erişim tarihi: Kasım 2026), tekliften sonra Temasek için "close to 80%" rakamını verir; bu rakam teklif sahibiyle birlikte hareket eden tarafları içeriyor gibi görünmektedir ve 2015 için bildirilen yüzde 58 ila 58,4 ile çelişmektedir. ↩

13. Reuters ve *Financial Times*, 27–28 Ağustos 2015, farmlandgrab.org'da yeniden yayımlandığı şekliyle, "Japan's Mitsubishi buys 20% stake in Olam" (erişim tarihi: Kasım 2026): Temasek işlemden önce "a 58 percent stake" sahibiydi; Mitsubishi yüzde 20'lik payı iki işlemle satın aldı: S$2,75'ten S$915 milyonluk yeni paylar ve kurucu aileden alınan paylar; Temasek "retains a majority stakeholding of 51.4 per cent". Wikipedia, "Olam International" (erişim tarihi: Kasım 2026): Mitsubishi ikinci büyük pay sahibi. ↩

14. Wikipedia, "Olam International" (erişim tarihi: Kasım 2026): Olam Ocak 2020'de portföyünü Olam Food Ingredients (OFI) ve Olam Global Agri (OGA) olarak ayırdı. ↩

15. FoodTechBiz, "Olam Group announces sale of remaining stake in Olam Agri to SALIC", 25 Şubat 2025 (erişim tarihi: Kasım 2026): kalan yüzde 64,57'nin iki dilim hâlinde satışı önerisi; fiyat, SALIC'in Aralık 2022'de yüzde 35,43'lük pay alımına göre yüzde 14 primli; yüzde 44,58'lik 1. dilim başlangıçta yaklaşık 1,78 milyar ABD doları olarak fiyatlanmıştı. ↩

16. Olam Group, basın duyurusu, 27 Nisan 2026: Olam Group iştirak olarak yüzde 19,99'a sahip; 1. dilimin tamamlanmasının üçüncü yıl dönümünde yaklaşık 799,6 milyon ABD dolarlık baz bedel artı opsiyon bedeli ve yüzde 6 iç verim oranıyla kullanılabilecek satım opsiyonu; buna karşılık gelen SALIC alım opsiyonu; 2. dilim tamamlandığında Olam Agri SALIC'in yüzde 100 bağlı ortaklığı olacak. Olam Group, "Olam Group announces completion of 44.58% stake sale in Olam Agri to SALIC", basın duyurusu, 27 Nisan 2026: yüzde 44,58'lik 1. dilimin 1,88 milyar ABD doları (yaklaşık S$2,4 milyar) karşılığında satışı, yüzde 100 özkaynak değeri 4,00 milyar ABD doları; Olam Agri'nin yüzde 80,01'i SALIC'e geçiyor. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

17. Olam Group, “Investors”, olamgroup.com (erişim tarihi: Kasım 2026): Olam Agri’deki çoğunluk payının satışı Nisan 2026’da tamamlandı; Grup ofi ve OGH’nin yüzde 100’üne sahip ve “18.19% interest in Olam Agri” tutuyor. ↩
18. Olam Group, “Investors”, olamgroup.com (erişim tarihi: Kasım 2026): “we are now focused on building a sharper Group with our core business in food and beverage ingredients and solutions”. ↩
19. Wikipedia, “Golden Agri-Resources” (erişim tarihi: Kasım 2026): 1987’de kuruldu; 1999’dan bu yana Singapur Borsası’nda kote; Franky Widjaja, “of the Sinar Mas family”; genel merkezi Singapur. ↩
20. Golden Agri-Resources, “About us”, golden-agri.com (erişim tarihi: Kasım 2026): adres 108 Pasir Panjang Road, #06-00 Golden Agri Plaza, Singapore 118535; dünya genelinde “99k+” çalışan; “110+” pazara hizmet; “seed-to-shelf business”. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.